

נחלתנו

ידיעון שבועי של מכון "נחלת צבי"

גליון תקצ"ה - פר' בלק - תשפ"ה

[ב]

בספה"ק בן פורת יוסף מהגה"ק מפולנאה זי"ע (פר' ויחי, עמ' תנא), וכאשר שמעתי ממורי [הבעש"ט] שאמר לאדם אחד, תקבל כל הבא עליך בעולם הזה באהבה, ואז יהי' לך עולם הזה ועולם הבא, והשיבו - שיתן הש"י כח לקבל הכל באהבה, והשיב - אמת אמרת וכו',

מי יכול לפרש ולפשר הדבר ?

[נתקבל מהרב מ. רוט]

[ג]

בספה"ק 'קדושת לוי' פר' חקת עה"פ "זאת חקת התורה" (אופן ב' ד"ה או יבואר) כתב וז"ל: זאת חקת התורה. שהתורה תהיה בבחינת מקבל, בחינת 'את', שאנו נהיה משפיעים לתורה. עבלה"ק.

מי יודע לפרש דבריו הק', ולפרש מה פירושם ומה כוונתו ?

[נתקבל מהרב ר. קליין]

[ד]

בספר "מלבוש לשבת ויו"ט" (סו"פ חקת) עה"פ "ויצא עוג מלך הבשן לקראתם, הוא וכל עמו למלחמה אדרעי" (במד' אך, גל), כ' שיש ליתן טעם בעזרתו ית', למה נקרא המקום "אדרעי"? כי מבואר במדרש שמה רבנו התירא פן תעמוד לו הזכות לעוג מלך הבשן, כי הוא אמר לאברהם שילך ויציל את לוט. ע"ש במדרש. ובזוהר (ח"ג קפד). מבואר יותר שאברהם אבינו מל אות, כך שגם הוא היה מאנשי ביתו הנזכרים בסו"פ לך (ברא' טוב, כג), שמל אותם, וזהו הרמז כאן: "למלחמה באדרעי", לשון דרועא ימינא, פי' זרוע ימין, הרומזת לאברהם אבינו, כלומר, שעוג חשב שזכות אברהם אבינו תעמוד לו במלחמה, אבל השי"ת אמר למשה, אל תירא אותו. עכ"ל.

מדוע דרועא ימינא רומזת לאברהם ? והאם ידוע כמה שנים חי עוג? שהרי רש"י כ' שעוג פלט מן המלחמה, וי"א שפלט מדור המבול (בראשית יד, יג. ד"ה ויבא הפליט), וא"כ יתכן שהיה בן גילו של נח, וחי עד שִׁהְרָגוֹ משה רבנו. האם יש עוד אחד שחי רבות בשנים כמוהו !?

מי יודע ומי מכיר?

[א]

איתא בספה"ק 'כתונת פסים' מהגה"ק בעל ה'תולדות' מפולנאה זי"ע (עמ' שנח) וז"ל: שהקשו הקדמונים מה שנכתב בתורה (במדבר יב, ג) "והאיש משה עניו מאד מכל [ה]אדם אשר על פני האדמה", וכי אפשר שיחשוב עצמו גרוע מכל אדם, אחר שראה שהשי"ת דבר עמו פנים בפנים, מה שאין כן עם זולתו?! ובשם מוהר"ן [מהורודענקא] שמעתי שהי' כל כך דבק בו יתברך, ששכח אם יש בני אדם פחותי ערך זולתו וכו', ודברי פי חכם חן. ובשם מוהר"ם (=רבי מנחם מנצח) שמעתי כי חסרון בני אדם תולה בעצמו וכו', ולי נראה דהא קשיא ל"ל "על פני האדמה"? דהל"ל רק "והאיש משה עניו מאד מכל האדם"! אלא שהכתוב בעצמו רומז לקושיא הנ"ל ותירוצה וכו', ע"ש. עכ"ל הגה"ק מפולנאה זי"ע.

וביאור דבריו הק' בפשטות, הוא ע"ד דברי מרן הבעש"ט הק' זי"ע הידועים כי מקום המחשבה - שם הוא האדם (עי' תוי"י פר' חיי שרה), ולכן לפי שכל מהותו ומחשבותיו היו אך ורק בו יתברך, לכן לא ראה, שמע, חשב ופעל וכו' רק אלקותו יתברך שמו, וכל זולת רצונו יתברך לא חשב ותפס אצלו מקום כלל, ושכח מהם לגמרי. ועפ"ד זה, מובא עוד בספרים הק' (עי' "אורח לחיים" (פר' פינחס) בשם המגיד הק' זי"ע, וב"קדושת לוי" ועוד), שע"י דבקות אמיתית בבורא ית"ש, אפשר להגיע למדת ענוה, וכן ע"י ענוה מגיעים לדבקות הבורא ב"ה; כאו"א מפרש לפי דרכו בקדש. ע"ש.

ולא זכיתי להבין את סגנון לשונו הק' שכתב "שהיה כ"כ דבוק בו יתברך ששכח וכו', דהיינו שמדת הדבקות היא גדלותו של משה רבנו", והתורה. מדברת ממדת ענוה שלו ?, וכן מה הכוונה שכתוב "ששכח אם יש בני אדם פחותי ערך זולתו" - הלזה תִּקְרָא ענוה?! ועוד, שבפס' נאמר "והאיש משה וגו' מכל [ה]אדם וכו', דהיינו שמה רבנו ידע שישנם כל מיני סוגי בני אדם, ולפי תירוצו בכלל שכח שיש בני אדם בעולם.?

ונפשי בשאלתי, מי מסוגל לעשות סדר בדברים ?

השתמשו בו הרבה, בספר "יש נוחלין", ושניהם מעתיקים לשון זו משם, אבל האמת היא, שהכל הוא לשון רבנו יונה. דפו"ר נדפס בשנת ש"ו. והמקור הם דברי רבנו יונה בספרו "יסוד התשובה".

[ב]

הרב דוד צבי הירש מייזליש = לגליון תקצ"ד (תגובות אות ג'. ע"ש): אעתיק מסידור "כתר נהורא" (בארדיטשוב) בתפלת מוסף דר"ח בנוסח או"א חדש עלינו את החדש הזה לטובה ולברכה, שכ' וז': "אלקיננו ואלקי אבותינו, רמוז יראת ה', [חדש עלינו את החדש הזה], שיש לערוך מחשבות קדושות ביראת ה' בכל חדש ושבט באיזו חכמה ושכל מחודש נזכה להוסיף בעבודת ה' בחודש הבא, ובשבט הבאה, ועי"ז נזכה לטובה ולברכה כו'. עכלה"ק.

[ג]

הרב יחיאל יהושע רבינוביץ, אנטווערפן = בגליון תקצ"ד (מי יודע אות א') שאל בביאור דברי הרה"ק מליז'ענסק זי"ע, ובגליון נוכחי (תגובות אות ג') כתבתי בקיצור, וכעת ארחיב, ביתר הרחבה בס"ד.

[א] בדבר השאלה שבספה"ק "נועם אלימלך", בריש הפרשה אי': "ונראה לתרץ, כי באדם ישנם רמ"ח אברים ושס"ה גידים כנגד רמ"ח מצות עשה ושס"ה לא תעשה ובכל אבר או גיד תלויה מצוה אחת, גם ביעקב אבינו עליו השלום [נאמר (בראשית לב, כו-לג)] "ותקע כף ירך יעקב וגו' על כן לא יאכלו" וגו', [ש]מיד שהיה המעשה ההוא ביעקב, (תיכף) קבלו ישראל המצוה התלויה בגיד ההוא, והאומות מקטרגות תמיד על ישראל לראות אם הם שלמים במצוותיהם, ובמצוה זו של פרה אדומה אינם יודעים מה ענינה, כי הם מוניין האברים והגידים של ישראל ואינם מוצאין מצוה זו במנינם, לכך שואלים מה טעם יש בה? והתירוץ להם הוא כך, כי חז"ל (ע"ז ד:): אמרו, לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה אלא כדי להורות תשובה לרבים, ולזה הוקמה להם מעשה פרה לכפר, להראות כי התשובה מועלת לרבים. נמצא כל עיקר טעם [מצות] פרה הוא בשביל חטא העגל, והחטא גופא לא היה כי אם להורות תשובה, והוא בעצמה חוקה. לכך כתיב בה 'חוקה', אע"פ שיש בה טעם כדברי ר' משה הדרשן. והבן".

[ב] ושמעתי מקשים, והלא הפרה היא מרמ"ח מצוות עשה לפי כל מוני המצוות, וא"כ יש בוודאי אבר אחד שהוא כנגד מצות הפרה האדומה, ולמה אין מוצאין אומות העולם אותו אבר?

וחשבתי לומר, דהנה במש' (ריש אהליות), נמנו רמ"ח אברים, ובתוכם ח' חוליות שבצוואר, ובתפא"י שם מביא מחכמי אומות העולם שישנן ז' חוליות בצוואר, ומאריך להקשות ולתרץ.

וי"ל דהנה בספר הליקוטים (פר' ויצא), כתב האריה"ק, שהאבר נסכוי, שממנו תחל תחיית המתים, וניזון ממלוה מלכה (עי' ב"י או"ח סי' ש') הוא בחוליה ראשונה

ולהרחבת הענין הנ"ל, יש לציין שבספה"ק אהבת שלום (פר' חקת ד"ה א"י אל תירא וגו') כתב: כי מרע"ה היה ירא מפני עוג שהיה מהול, כי י"א שהוא אליעזר עבד אברהם (פרקי דר"א פט"ז), ועל כן אמר לו השי"ת 'אל תירא מהאות שלו! וכו'. ע"ש.

[נתקבל מהרב ברוך הכהן כ"ץ]

[המגי"ה:] והאלשיך הק' כ' (דברים ג, יא) שעוג נימול כשישראל במדבר לא מלו את עצמם. רצ"ע. **[המגי"ה].**

הידעת?!

[א]

הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע כותב ב'צעטיל קטן' (אות טז) וזל"ק: האדם לא נברא בעולם אלא לשבר את הטבע, **לכן יזרז עצמו לתקן מדותיו בשנת י"ח דוקא**, כמו שאבאר. כגון מי שנולד בטבע של עקשנות ישבר את טבעו מ' יום רצופים לעשות דוקא להפך ממה שיעלה במחשבתו וכו'. ע"ש באריכות.

[ב]

בספה"ק 'דברי ישראל' מהרה"ק רבי ישראל ממודז'ין זי"ע ר"פ כי תשא (עה"פ כל העובר) כותב וזל"ק: הענין י"ל ע"פ המבואר בספר 'חסד לאברהם' אזולאי (מעין ב' נהר נו), וזל": והקיצור היוצא לנו משם הוא, **שעיקר הבחירה של אדם כל ימי חייו תלוי ביום הראשון שנכנס לשנת עשרים ואחת**, אם ביום הזה בוחר בטוב ומואס ברע או בהיפך, חלילה, כמבואר שם כל הענין באריכות. ע"ש. עכ"ל דברי ישראל.

[ג]

הגה"ק בעל 'ישמח משה' מאיהל זי"ע במכתב קדש המפז' שכתב לבנו יחידו הגה"ק רבי אלעזר ניסן זי"ע אב"ד דק"ק דראַהביטש, כתב וזל"ק: "...שני הינקות הם מבחר החיים, וביטול שעה אחת מהן הוא מגדולי העוונות, מעוות (אשר) לא יוכל לתקן, וחסרון לא יוכל להמנות (קהלת א, טו). כי התגמול לעד לא ישוב, ושעה אחת בשני הבחרות, כשנה שלמה בשנות העמידה חשובה. למאי נפקא מינה? לגירסא דינקותא (שבת כא:), היא על לוח חרותה, גם כי יזקין לא יסור ממנה וכו'. ע"ש מתיקות לשונו הזהב באריכות.

!! תגובות !!

[א]

הרב נפתלי אהרן ווקשטיין = לגליון תקצ"ד (מי יודע אות ב' סק"א): הספר 'באר מים חיים' המוזכר בקיצור השל"ה, הוא חיבורו של רבי חיים עובדיה (נדפס לראשונה בסאלוניקי ש"ן. **[המגי"ה]** שהשל"ה ואביו

שבצוואר, וא"כ י"ל שאכן לנו ישנן ח' חוליות בצוואר, ולהם ישנן רק ז'.

[א] והנה אי' בנדה (סט:) "שנים עשר דברים שאלו אנשי אלכסנדריא את רבי יהושע בן חנניא: ג' דברי חכמה, ג' דברי הגדה, ג' דברי בורות, ג' דברי דרך ארץ", ואחד מג' דברי הבורות (ע:), הוא, אם בן השונמית שחזר לחיים מטמא בחייו, והשיבם שחי אינו מטמא. ושאלו, מתים לעת"ל צריכים הזאה או לא, והשיבם שאלו שיקומו ידעו ויחכימונו. א"נ, משה רבנו יבוא עמהם ויחכימונו. והקשו שם התוס' (ד"ה מתים) מדוע לא שאלו אם בן השונמית צריך הזאה שלישי ושביעי? ותירצו, שהיה פשוט להם שאינו צריך הזאה, אבל על המתים לעתיד לבוא, הן הפסוק מעיד (יחז' לו, כה) "וזרקתי עליכם מים טהורים", ולגביהם הסתפקו אנשי אלכסנדריא אם דבר זה נעשה משום הזאת שלישי ושביעי.

[ב] אמנם בתשו' חת"ס (יו"ד סי' של"ז) כתב שבעצם הנסכוני אין שיעור טומאה כלל, ולכך מתרץ קו' התוס' להיפך! היה פשוט להם שבן השונמית חייב בהזאה, אך לפי שהם לא האמינו בעצם הנסכוני, הם שאלו אם באמת התחיה תתחיל מעצם שאין בו שיעור טומאה, והראיה היא אם יצטרכו הזאה או לאו, שכל שאר הגוף בוודאי נהיה עפר, וע"ז השיבם, שאנו שנקום - נדע, ומשה רבנו ישיב לנו בדיני העצם וההזאה. ואולי זה הפי' בפירש"י: לעולם היא נקראת על שמך, וזהו האבר שכנגד פרה אדומה, ולכן אומות העולם מקשים ומנסים להרהר אחריה.

[ג] ואמנם ראיתי בשו"ת הרב"ז (ח"א סי' קי"ג) שמקשה ממדרש שיש י"ט חוליות בשדרה [ומוסיף לדייק כן במס' ברכות (כה:)] גבי ברכת המינים כנגד חוליה קטנה שבשדרה, והיא הברכה י"ט שבשמו"ע, ובמשנה הנ"ל באהלות נמנו רק י"ח. ומתיר ע"פ החת"ס הנ"ל, שהנסכוני הוא החוליה הי"ט, וכיון שאין בה שיעור טומאה לא נמנתה במשנה, שבה מנו רק מה שמטמא. ולדבריו יוצא שישנם רמ"ט אברים. ואף זה יכול להסביר את הקושיא הנ"ל מנוע"א, אך מהאריה"ק אי' כנ"ל שהוא בצוואר, וא"כ י"ל שישנם רמ"ח, ואצל מי שאינו קם בתחיית המתים יש רק רמ"ז. ודו"ק.

[ד]

הרב אברהם יעקב בומבאך = [א] לגליון תקצ"ד (מי יודע אות ב'): אפשר הטעם שאומר "שפטרני מענשו של זה" ולא "מענשו של בני", שלא לייחס עונש לבנו. שהרי פירוש הברכה הוא שמעתה יחולו העֲנָשִׁים על בנו, ר"ל.

[ב] לגליון הנ"ל תקצ"ד (מי יודע אות ג'): מצינו שנקרא 'בעל שם טוב' בפי תלמידיו. עי' "מאור עינים" ר"פ שמות ועוד. וראיתי הטעם שעד אז היו נקראים "בעל שם" - המקובלים שעסקו בקבלה מעשית ופעלו ישועות על ידי שמות הקדש, בקמיעות, וכדומה. אבל רבנו ישראל בעל

שם טוב, לא פעל בשמות אלא בתפילה. ובקמיעות כתב את שמו הקדוש בלבד, לכן נקרא "בעל שם טוב" ולא "בעל שם". בספרי "ניצוצי שמשון" בתולדות רבנו שמשון מאוסטרופוליא (פ"ד) הארכתי בביאור דעת המקובלים בעלי השם ודרך הבעש"ט.

[ג] בגליון הנ"ל תקצ"ד (תגובות אות ח' סק"ג) תי' הרב גרינפלד את תמיהתי על ה"מנחת אלעזר" (שכתבתי בגל' תקצ"ג, מי יודע אות ב'), אך ורואני שעלי לפרש את תמיהתי בביאור יותר. לכאורה תמוה למה לא רצה מהר"ש שרעבי להתגלח ביום מ"ח כשחל ערב שבועות בשבת, כדי שלא ליכנס לרגל כשהוא מנוול? והעיד הריא"ז מרגליות שכך נהגו המקובלים בירושלם ממשיכי דרכו. ונראה הטעם, שהרי מצינו שחז"ל אסרו לאבל על אביו ואמו להתגלח בערב יו"ט כשלא הגיע הזמן שיגערו בו חבריו (יו"ד סי' ש"צ ס"ד), אף שהרגל מבטל גזירת שלשים, הרי לך שאם יש טעם נכון להשאר מנוול בשערך אין מתירין להתגלח. וכיון שנאמר בכתבי האר"י שעל פי הסוד אין להתגלח רק ביום מ"ט, לכן לא רצה להתגלח ביום מ"ח אפילו חל יום מ"ט בשבת. ואע"פ שהרש"ש ראה את עדות מהר"ש ויטל שאביו מהרח"ו גילח בכל שנה ביום מ"ח - לא רצה לקבל עדות זו כפשוטה, מפני שהיא סותרת למה שכתב מהרח"ו ב'שער הכוונות' בשם האר"י. ועל כרחק לומר שמהרח"ו [דעבד] - לגרמיה הוא דעבד, שהיה לו טעם נסתר לגלח ביום מ"ח. ואין זו הוראה לרבים.

[ד] לפ"ז אינה מובנת תמיהת ב' "מנחת אלעזר" על הרש"ש: "איך שייך לחלוק בחכמת האמת על מרן מהרח"ו, שגם בשאר השנים התגלח ביום מ"ח וכו' שלא לעשות כמוהו עכ"פ כשחל ערב שבועות בש"ק". ולפ"מ שביארנו - הא תברא! שאם היה מעיד מהרש"ו שמהרח"ו התגלח ביום מ"ח רק כשחל ערב שבועות בשבת, צדקו דברי ב' "מנחת אלעזר" שעלינו לקבל א"ד מהרח"ו שכשחל ערב שבועות מותר על פי הסוד להתגלח ביום מ"ח. ואז בודאי היה הרש"ש שומע לדברי מהרח"ו. אבל כיון שמהרש"ו העיד שמהרח"ו התגלח בכל שנה ביום מ"ח, אין זו הוראה לרבים, ולכן סבר הרש"ש שאין להתגלח ביום מ"ח; גם אם חל מ"ח בש"ק, ואין לחוש שנמצא מנוול.

[ה]

הרב ברוך הכהן כ"ץ = לגליון תקצ"ד (תגובות אות ח' סק"א): זו לשון הירושלמי (ברכות פ"ט ה"ה) אמר רבי שמעון בן לקיש, במגילת סתרים מצאו כתוב: יום תעזבני, ימים אעזבך. לשנים שיצאו אחד מטבריא ואחד מציפורין, ופגעו זה בזה בחדא משכנא. לא הספיקו לפרוש זה מזה, עד שהלך זה מיל, וזה מיל, נמצאו רחוקין זה מזה שני מילין. עכ"ל. הרי מוכח בפירוש שאין הכוונה להתרחקות בת ג' ימים. במסורת הש"ס העיר, שלזה רמז רש"י פר' עקב (ד"ה והיה אם שמוע, דברים יא, יג), והשוה לדברי המגיה"ה בגליון שעבר..

(הה"ז). רבים עולים להשתטח על ציונו, ומסורת היא שהמתפלל על קברו היום, לא תשוב בקשתו ריקם ~ יש קובעים יום פטירתו ביום י"ד בתמוז (וגם מוהרי"ה מדז'יקוב זצ"ל נהג לומר כן), וכפי שמשמע מהמסופר על מורנו הבעש"ט זצ"ל שכשנטל ידיו לסעודה השלישית אמר "כבה הנר המערבי", שכן נגלה לו עתה סוד מסויים במצות נטילת ידים שאינו נודע אלא לחד בדרא, ועד הנה היה אצל הרה"ק ב "אור החיים" הק' זצ"ל, וכעת הוא קבלו. הרי שרבונו נפ' מבעוד-יום לפנות-ערב, ובאותה שנה חל י"ד בתמוז בשבת (יום ט"ו אינו יכול לחול בשבת!). ברם, אם לדין - יש תשובה: י"ד בתמוז תק"ג היה ביום ה-6 ביולי 1743. שקיעת החמה באותו יום לשעון חורף בירושלם היא בשעה 6.53, בעוד שבמז'בוז' היא בשעה 8.18. מכאן שהיתה שהות ניכרת בשל הפרש הזמנים. רבנו נפטר עם לילה (אור לט"ו), בשעה שבמז'בוז' עדיין יום ~ ב"אהלי יעקב" (הוסיאטין) הביא מכת"י שנפ' בי"ד ונטמן בט"ו והעולם טעו וסברו שנפ' בט"ו, וכן נקבע לדורות, לפי "שאיין ראוי לשנות מכפי שסבורים העם" (ר"ה חי: תוד"ה זה) (הע' הרה"ח ר' אלימלך שפירא הי"ו) ~ ב"זכרון צדיקים", בפרק על הרה"ק ר' לייב שרה'ס מובאים פרטים [שאינם מובנים] על אודות פטירתו: (תוך כדי סיפור מפיו של ההקד"ל, מובא): אחר ג' חדשים, ביום ו, טו בתמוז ה'תק"ג, יומים לפני שנעשיתי בר-מצוה... (ושוב בהמשך): באו וספרו לבעש"ט שבאותו יום בו נסתלק ב' אוה"ח, [נ]תחלש פתאום [הגה"ק] ר' חיים אבולעפאי מטבריה מיד אחר קבלת שבת ונשאר כך יותר מחצי שעה. כשחזרה אליו נשמתו אמר לעומדים עליו: היום נפ' האה"ח הק' ולויתו עד שערי גן-עדן... (מ647). אך בשנתק"ג חל טו בתמוז ביום א! ועוד: לפ"ז גם גילוי סוד נט"י לבעש"ט אך בסעודה השלישית, מעורר תמיהה מה טעם לא נתגלה לו הסוד בסעודה ראשונה?

[ב] טו בתמוז ה'תשלד: נפ' ההצ"ר עמרם (ב"ר יצחק שלמה) בלוי, לוחם מלחמות ה' למען קדושת השבת וישראל והזמנים מירושלם זצ"ל (הה"מ). סימנא מילתא היא שנפ' בעש"ק לס' "ויקם מתוך העדה" וגו', וראוי לקבוע היא"צ <בכל שנה> בעש"ק בלק (לפי הפרשה), כמו שנקבע תענית עש"ק חקת לפי הפרשה (ר' ב"מגדל עדר" פר' חקת) ולא לפי היום בחדש (מוהרי"ה זצ"ל) ~ שמעתי מאמור"ר ההחרי"ש זצ"ל ש"עמרם בלויא" בגימ' "חיים בן עטר". והוא פלא (הר"ן גפנר הי"ו, ירושלם).

[ג] לקראת שבת: אין זמן מתאים כערבי-שבתות הקיץ להתחיל במנהג הטוב להתכונן רוחנית לשבת-קדש, בעיון בספרים המבארים את נושאי פרשת השבוע, ובהכנת אמרות-קדש, פניני הלכה,

ולעצם התמיהה העירני חד מן חברייא שיש לתרץ, שתורה שבכתב צריכין ללמוד לפחות פעם בג' ימים, אולם תורה שבעל פה חייבים ללמוד בכל יום ויום, וכמובא בהנהגות מכמה וכמה מתלמידי הבעש"ט הק' שלא יעבור יום בלי ללמוד גמרא.

[ו]

הרב אלעזר ש. בריעגער, ישיבת "תורה ודעת", ברוקלין = [א] בגליון תקצ"ג הובאה לשון אוה"ח הק' (במדבר יח, כד): "והב', שאינם טורחים בארץ לעשות ז' מלאכות הצריכות עד שיהיו חטים ממורחים". ושאלו, הרי ישנן י"א מלאכות. ברם, הן כתב 'עד שיהיו חטים ממורחים', א"כ, אע"פ שאחר מירוח ישנן מלאכות נוספות, אין מדובר בחטה אלא בקמח (מ"טוחן" ואילך)! כך שעד המירוח ישנן בדיוק ז' מלאכות: זורע, חורש, קוצר, מעמר, דש, זורה ובורר!.

[ב] עוד נשאל (שם, שם אות ג') על הנוסח לדלג במוצש"ק על התיבות 'אתה חונן... לאנוש בינה'. כן נהגו עד היום הנוהגים כמנהגי קאמאראנא. וחוף מהב"י בסי' רצ"ד [בשם 'ארחות חיים'] כתב כן שם גם הב"ח בשם מהרש"ל, וכן מביא בסי' הגאונים והמקובלים והחסידים (כרך ז') מסידור רב סעדיה גאון, וכן מביא מסידור "תפלה למשה" לרמ"ק. וכבר הארכתי בענין זה בקובץ המתיבתא (מישי' "תורה ודעת" ברוקלין, תשפ"ג). ע"ש.

[ז]

הרב ישכר דוד קלויזנר = בגליון תקצד [מי יודע' אות ד] שואל: "האם למישהו יש מקור להנהגה הידועה להניח קוויטל או לרשום שמו בספרי קודש?". איתא בס' המאמרים ה'תש"י (עמ' 9), בס' 'באתי לגני' חלק א (עמ' שמא) וב'אגרות קודש' (ח"ד עמ' קמג) ועוד, 'אגרת קודש' מכ"ק אדמו"ר זי"ע מליובאוויטש, מר"ח שבט ה'תשי"א: "במענה על שאלת רבים על-אודות סדר מפורט ביום העשירי בשבט הבע"ל, הוא יום היארצייט של כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, הנני בזה להציע... לאחר תפלת הבוקר וחזרת הדא"ח [=ה'דברי אלקים חיים'] יקרא כל אחד פ"ג [=פדיון נפש] (כמובן בחגירת אבנט). אלה שזכו להכנס ליחידות או עכ"פ לראות את פני כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ - יציירו עצמם בעת קריאת הפ"ג כאלו עומדים לפניו. אח"כ - להניח את הפ"ג בין דפי מאמר קונטרס וכו' של תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ולשלחו (אם אפשר: בו ביום) על מנת לקראו על ציונו". עכ"ל.

מעניינא דיומא!

נתקבל מהרב מרדכי גנוט בעל לוח 'דבר בעתו'

[א] טו בתמוז ה'תקג: נפ' ההק"ר חיים (ב"ר משה) ׳ן עטר זלה"ה הנר המערבי, ב' "אור החיים" (ועוד)

מעשיות עם מוסר-השכל או השגחה פרטית למשוך את לב מסובי שְלחנות השבת ולהעלותם לרמה רוחנית נעלה; החל מ"שלוש עליכם" ועד להשכבת הילדים על יצועם והרדמתם מתוך ק"ש וסיפורי צדיקים, והגדולים עדיין נותרים ללמוד משניות וכו' עד שתחטפם שנה ("לוח לבית-יעקב") [ור' ב"עיון יעקב" לשבת כג: ותמצא נחת].

[ד] ערבית מוצ"ש בלק: טוב שהגבאי יכריז שהרוצה לאכול לאחר השינה (ומצוי שישנים מעט בתחילת הלילה...) עד עלות השחר, יתנה על כך מראש (ילקו"י תק"ן).

[ה] מלוה-מלכה: פסוקים רבים מפר' השבוע (!) נאמרים בזמר "אמר ה' ליעקב" ואשרי השר אותם בהתעוררות-מה (הרה"ח ר' שמעון פסח אדלר הי"ו, ק' ויז'ניץ ב"ב).

[ו] הרגיל לסעוד "מלוה מלכה" בשרית (משיירי שבת או במיוחד, כשבת קיט:), יכול לנהוג כן גם הלילה, למרות שבאור לתענית אין לסעוד בבשר ויין (מ"ב תק"פ סקט"ז). הע' הרב ישראל פישר הי"ו, אשדוד).

[ז] חסו"מ שמתחילים לצום מבעו"י (ר' במכתב הגרי"ש דייטש אב"ד חוג חת"ס פ"ת זצ"ל, בתחילת לוח תשנ"ג/ד) והשנה פוסקים מלאכול בצאת השבת, ישמעו הבדלה מאחר (ברם, שמא אין להחמיר בכך, לפי שמפסיד סעודת "מלוה מלכה". ת"ב שחל בשבת" בשם הגר"י זילברשטיין שליט"א) >יצויין מש"כ בתוס' מע"ר, ל"ט, שאשת הגר"א רצתה לצום משבת לשבת וכאשר שמע הגר"א על כך, הודיעה ששכר התענית משבת לשבת אינו שקול כנגד הפסד סעודת "מלוה מלכה" אחת. וידוע שהגר"א זצ"ל הקפיד על סעודת "מלוה מלכה" לערכה בפת דוקא<.

[ח] ברכת "שהחיינו": בימות החול טוב להזהר מלברך "שהחיינו" על פרי חדש או מלבוש חדש, אבל מברכים בברית (למנ' א"י) ופדיון הבן ועל פרי שלא יימצא אח"כ (בפרט הזקוק לו לרפואה) וא"א להשאירו עד שבת מבלי שיתקלקל (כה"ח), או על מציאה, וכן על ראיית חבר טוב, לפי שא"א לדחות

את ההנאה לאחמ"כ (יעב"ץ) °וכן על ראית בת שנולדה או צאצא שלא ראהו ל' יום. אם דבר עמו טלפונית או שהיה לו עמו קשר בכתב, ישאל פי רב (רבנו חיים ויטאל זלה"ה אכל פרי חדש (לאחר שהגדולים שהסבו עמו הפצירו בו לאכלו) בלי ברכת "שהחיינו". האבנ"ז מבאר (או"ח תכח) שברך בופה"ע על פירות אחרים, שאלמלא כן, ברגע שברך בופה"ע הרי נתחייב ב"שהחיינו", שדוחה את המנ' שלא לברך. ע"ש בתשובה. הע' הרה"ח ר' צבי פייבוש מילר הי"ו, ק' ויז'ניץ ב"ב). לאריז"ל, גם בשבת אין לברך.

[ט] שכח וברך ברכת הנהנין ונוכח שהוא פרי חדש, יברך "שהחיינו" ויטעם מהפרי (ילקו"י, יבי"א ב, ה). טעה וטעם מפרי חדש בלי "שהחיינו", לא ימשיך עוד לאכול ממנו, ולאחר ט' באב יברך "שהחיינו" על פרי חדש אחר, ויכוון לפטור גם פרי זה (ילקו"י).

[י] מותר לקנות בגדים שאינם חשובים (גרבים, וכדו') או נעלים (שאינן מברכים עליהם "שהחיינו". כי צריך להמית בע"ח עבורם. הרה"ג ר' יהודה הכהן אופנהיימר זצ"ל) וללבשם, עד ר"ח אב (ותפלין חדשות גם אחר ר"ח) כיון שאין צריך לברך עליהם "שהחיינו".

[יא] אי-ברכת 'שהחיינו' בימי בין המצרים, אינו מדין אבלות, שהרי אפי' אָבֵל רשאי לברך "שהחיינו", אלא כיון שזהו זמן פורענות, אין כדאי לומר 'שהחיינו... לזמן הזה' (מ"ב תקנ"א).

[יב] אין לחדש מכונית הנקנית לתענוג שכן מברך עליה "שהחיינו", ואם יש לו אשה וילדים, שאז מברך עליה "הטוב והמטיב", מותר לחדש עד ר"ח אב, שדינה כדין בנין של שמחה (האסור מ"ח אב). באג"מ (או"ח ג, פ) דן במכונית מסחרית לצורך פרנסה.

[יג] הזמין רהיט חדש (מקרר, ארון) והביאוהו לו בין המצרים, רשאי לקבלו, וטוב שיתנה שאינו רוכשו עד אחר ט"ב, ואז יעשה הקנין ויברך "שהחיינו".

[יד] הזמין חפצים אצל אומן (כגון חליפה אצל חייט) לפני "בין המצרים" רשאי לגמרם עד ר"ח אב ולא יקחם הקונה עד אחר ת"ב.